



BIBLIOTECA *MARCEL·LÍ DOMINGO*

Recull de premsa local i comarcal

Les franqueses de Jaume I a Tortosa per la presa de Borriana

El Congrés d'Història de la Corona d'Aragó tenen caràcter internacional i es celebren a una de les ciutats de Tàrraga Corona (Catalunya-Aragó-València-Bàscos) dins del Tíbet Europeu i també fora, a Itàlia o França, donat que integren territoris que en el seu temps formaven part de la Corona catalano-aragonesa.

La ciutat de Tortosa, a través de l'Arxius municipal, ha estat present a tal Congrés des del 76, que va tenir lloc a Barcelona l'any 1982. Els següents van ser a València, Nàgales, Burgos i Palerm. Enquany, el 12 a 16 lloc a Montpeller entre el 25 i el 30 de setembre.

Notar pot sorprendre en principi que Montpeller tingui relació amb Tortosa de Tortosa. En l'ordenació feta el segle XVI, el tractat o sermó del dill any ja té el cabut de Montpeller, que està en total 25 documents. Cronològicament, van de l'any 1292 fins al 1323 i es corresponen per tant als regnats de Jaume II i de Sanç de Mallorca, els darrers anys de Felip III, Felip IV (que regnava a Montpeller al Ribat) i Carles IV de França, i la Corona d'Aragó la cronologia correspon als temps del fill del Conqueridor (Pere el Gran), d'Alfons el Liberal i de Jaume II.

Les relacions entre Tortosa i Montpeller arriben al seu punt de l'entendiment per part de Ramon IV a favor de Guillem de Montpeller, en data 28 de desembre de 1186, de la ciutat de Tortosa i el seu territori, en compensació de la seva futura contribució a la conquesta. Fou tant a la mort de Guillem (l'any 1146) pel seu fill menor que encara no s'havia conquistat la ciutat. Segons l'Historiador Marquet, el de Montpeller següent finalment a l'entendiment i va quedar amb el privilegi que la menys de Tortosa fins a la de Montpeller, com es descriu a les Costums de Tortosa: "La ciutat de Tortosa es a dita ciutat de VIII milers i una pinguada segons que es comptada el primer filar com bon entre en la Seu de màdria Sureda Març...".

Així, en ocasió de les festes donarem una primícia del treball que presentarem al congrés de Montpeller. La franquesa de la banda que Jaume I dona a Tortosa per l'agut prestat a la presa de Borriana. Franquesa que porta data 1 d'agost de 1252, que serà confirmada a Mallorca el 22 de juliol de 1260 i encara (tot que fa a Montpeller) confirmada de nou per Felip III de França a París l'any 1282.

Transcrivim i traduint el document en la part essencial:

Jaume I rei d'Aragó i de Mallorca, comte de Barcelona i d'Urgell, senyor de Montpeller, atencat als molts serveis que ens feu vós, venerable i estimat germà Ramon Paret, mestre de la milícia del Temple, i vassallers catalans de Tortosa fideles i justes, ultimament en la presa de Borriana. Pel present escrit ferm i valid a perpetuitat, enfragim tot els habitants de Tortosa, tant cristians com jueus, presents i futurs, per mat, de tot peatge i lenda i de tota costum vella o nova establerta o per establir i de qualsevol altra servitud. Notar amb les vostres coses pròpies i mercaderies algunes sempre s'abon, franca, lliure i segure. I que ningú sia gosit, en virtut de mercè nostra de molestar, impedir o detenir ni obli ni les seves coses en qualsevol lloc de la nostra terra i domini, per raó de peatge o lenda, nova o vella, establerta o per establir. Manant als senyors, nobles, notaris, reboters, justífics, al-

"Sigui manifest a tothom com, nós, Jaume, per la gràcia de Déu rei d'Aragó i de Mallorca, comte de Barcelona i d'Urgell, senyor de Montpeller, atencat als molts serveis que ens feu vós, venerable i estimat germà Ramon Paret, mestre de la milícia del Temple, i vassallers catalans de Tortosa fideles i justes, ultimament en la presa de Borriana. Pel present escrit ferm i valid a perpetuitat, enfragim tot els habitants de Tortosa, tant cristians com jueus, presents i futurs, per mat, de tot peatge i lenda i de tota costum vella o nova establerta o per establir i de qualsevol altra servitud. Notar amb les vostres coses pròpies i mercaderies algunes sempre s'abon, franca, lliure i segure. I que ningú sia gosit, en virtut de mercè nostra de molestar, impedir o detenir ni obli ni les seves coses en qualsevol lloc de la nostra terra i domini, per raó de peatge o lenda, nova o vella, establerta o per establir. Manant als senyors, nobles, notaris, reboters, justífics, al-

mediers, jueus, jueus, aloues, badies, reguers, peugers, flouers i tot els nostres síndics, pre-sens i futurs, que aquesta nova franquesa tingui per ferma i observi i feliç observi fermament i no la contravengui per cap raó. I si algú fa contra això, és rei de la nostra ira i de pena de mil morietats sense cap remei. Donat a Tortosa, 17 d'agost de l'any 1252".

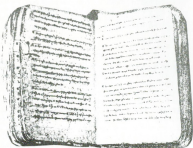
Als deu dies de la conquesta de Borriana, Jaume I es troba a Tortosa i signa la franquesa que acaben de veure. Els tortosins hauran efectivament pres part en la conquesta i el mateix Jaume I, a la seva Obispa, ens diu com fomen majoritari entre els nals pobladors que s'hi quedaven, essent Pere Ramon, un d'aquells tortosins, el que tindrà el primer lloc social de la nova població.

Tan important és el privilegi, llibrement extenut d'altra banda als jueus, que els ciutadans ho consignaren en el prelog de les Costums de Tortosa l'any 1272.

Hem dit en altres ocasions que les Costums de Tortosa no sónem d'un cop únic que en poden seguir l'evolució des del primer text de la Carta de Publicació de l'any 1146, on se'n coneixen nom i que s'impla successivament amb els privilegis i franquises de 1186, 1189, 1199, 1228... fins arribar a l'implendiment corpus de l'any de 1272.

Aquest document del Cabal de Montpeller de efectivament una de les moltes que configuren la cadena de les Costums. En presentar la franquesa a Montpeller aprofundim en el context dels de les relacions, no tantament entre Tortosa i Montpeller, sinó també amb els altres pobles de la Corona, i sobretot en les relacions jurídiques que per nosaltres prenen la seva màxima importància entre de les Costums de Tortosa. El tema de les coses que més ens plau, però de les quals, avui, no podem fer més que donar un tant amb prou feines.

J. MASSIP, Director del Museu-Arxiu Municipal



Manuscrit "CORSUETUDINES DE TORTOSA" 26-30 1272 (1212 a 1401 segons J. PERCICH) ARXIU MUNICIPAL TORTOSA

Font: biblioteca.tortosa.cat